

İSTEĞE BAĞLI İŞTİRAKÇİLİK

VOLUNTARY PARTICIPATION

Akın ŞİMŞEK^(*)

ÖZ

Memur olarak çalışmakta iken cazip koşullar nedeniyle istifa ederek görevinden ayrılanların sosyal güvenlik haklarının, Emekli Sandığı'na devam ettirilmesi özellikle emekli maaşının tutarı yönünden büyük avantaj sağlayabilmektedir. Sigortalılar açısından isteğe bağlı sigorta uygulaması ile çalışmadan sigorta primlerinin yatırılarak sosyal güvenliğin devam ettirilmesine imkan sağlanmıştır. İsteğe bağlı sigorta uygulamasının Emekli Sandığı'ndaki karşılığı ise isteğe bağlı iştirakçilik olarak karşımıza çıkmaktadır. İstifa ederek memuriyetten ayrılanlar hizmet yılı gibi diğer şartları da sağlamaları halinde çalışmadıkları sürede Emekli Sandığı'na prim ödemeye devam ederek buradan emeklilik hakkını kaybetmemektedirler.

Anahtar Kelimeler: Memur, İştirakçi, İstifa, İlgı Devamı

ABSTRACT

It is quite advantageous to continue to remain in the Pension Fund for those who resign due to some attractive conditions while working as a civil servant, particularly in terms of the amount of their pension. Thanks to voluntary insurance application, employees are entitled to remain within the system by only paying their insurance premiums even without working. The similar system in the Pension Fund is the voluntary participation. Those who have resigned as civil servant can continue to pay their pension premiums and protect their right of retirement from the Pension Fund.

Key Words: Civil servant, participator, resignation, ongoing relevancy

^(*) Kamu Yönetimi Uzmanı, Rekabet Kurumu, İdari Koordinatör

1- GİRİŞ

Çalışanların farklı nedenlerle görevlerinden ayrılmaları halinde sosyal güvenliklerinin devam ettirilmesi ve emekli olmalarına imkân sağlanması amacıyla eskiden SSK ve Bağ-Kur'da isteğe bağlı sigortalılık, Emekli Sandığında ise isteğe bağlı iştirakçilik sistemi uygulanmaktaydı. İsteğe bağlı Emekli Sandığı iştirakçileri emeklilik kesenekleri ve karşılıklarının tamamını, SSK ve Bağ-Kur isteğe bağlı sigortalıları ise uzun vadeli sigorta kolları olan malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına ait primleri kendileri ödemekteydiler.

Sosyal güvenlik reformu olarak adlandırılan 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile tek bir sosyal güvenlik sistemi getirilmesi nedeni ile 01.10.2008 tarihinden itibaren Emekli Sandığı, SSK ve Bağ-Kur ayrımı olmaksızın çalışan herkes isteğe bağlı sigorta konusunda aynı esaslara tabi olmuşlardır. 1.10.2008 tarihinden sonra isteğe bağlı sigortaya prim yatırılan süreler eski Bağ-Kur gibi yani 5510 sayılı Kanunun 4/1-b maddesi kapsamında sigortalılık süresi olarak sayılmaktadır. Ancak 5510 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesi gereğince 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurlar hakkında 5434 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaya devam edilmektedir. Bu kapsamda 15.10.2008 tarihinden önce memuriyeti bulunanlar ve böylece Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanların isteğe bağlı iştirakçilik hakları devam etmektedir. İlk defa 5510 sayılı Kanuna tabi 4/1-c sigortalısı olanların ise isteğe bağlı iştirakçilik hakları bulunmayıp ancak 5510 sayılı Kanuna göre isteğe bağlı sigorta hükümleriyle prim yatırma imkanları bulunmaktadır.

Bu çalışmada Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunan memurların isteğe bağlı iştirakçilik haklarının kullanılmasına ilişkin usul ve esaslardan bahsedilecektir.

2- İSTEĞE BAĞLI İŞTİRAKÇİLİK NEDİR?

Emekli Sandığı mevzuatına ilk defa isteğe bağlı iştirakçilik kavramı 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 12. maddesine, 5234 sayılı Kanunun 3. maddesi ile eklenen paragraf ile girmiştir. Sözü edilen kanun metninde, *657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbi olarak en az on yıl çalıştıktan sonra, memurluktan çıkarılmış olanlar ile aynı Kanunun 96 ncı maddesi kapsamına girenler ve anılan Kanunun 48 inci maddesinin (A) bendinin (5) numaralı alt bendinde aranan nitelikleri kaybedenler hariç olmak üzere herhangi bir nedenle memurluktan ayrılmış olanlar, memurluktan ayrıldıkları tarihten itibaren altı ay içinde yazılı olarak Sandığa başvurmaları ve emeklilik keseneği ve kurum karşılıklarını ait olduğu ay içinde Sandık hesabına yatırmaları şartıyla başvuru tarihini takip eden aybaşından itibaren Sandıkla ilgilendirilirler.*

Sandığın diğer iştirakçileri de 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbi olanlar ile aynı esaslar çerçevesinde bu uygulamadan yararlanabilirler. Bunların emeklilik keseneklerine, emeklilik keseneğine esas aylık, derece ve kademeleri ile ayrıldıkları göreve ilişkin ek göstergeleri esas alınır ve Sandığa emekli keseneği ödedikleri her yıl için bir kademe ilerlemesi ve eğitim durumları itibarıyla 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre yükselebilecekleri dereceyi geçmemek şartıyla her üç yıl için bir derece yükselmesi uygulanır. Ancak, bu süreler, tekrar Sandığa tâbi bir göreve başlayanlar için de geçerli olmak üzere emeklilik ikramiyesinin süre ve miktar yönünden hesabı ile kazanılmış hak aylıklarının tespitinde dikkate alınmaz. Bu şekilde Sandıkla ilgilendirilenler bu Kanunun uygulanmasında isteğe bağlı iştirakçi olarak kabul edilirler.

Yukarıdaki paragrafta belirtilenlerden, toplu ya da fasıllı olarak toplam altı aydan daha fazla süreye ilişkin emekli kesenekleri ile kurum karşılıklarını süresinde ödemeyenlerin isteğe bağlı iştirakçilikleri sona erer. Sandıkla ilişkilendirilme isteğinden vazgeçtiğini yazılı olarak Sandığa bildirenlerin de isteğe bağlı iştirakçiliklerine başvuru tarihini takip eden ay başından itibaren son verilir. Diğer sosyal güvenlik kurumları ile zorunlu olarak ilgilendirilmelerini gerektirir görevlerde çalışmakta olan ya da çalışmaya başlayanlar ile diğer sosyal güvenlik kurumlarından veya Sandıktan kendi çalışmasından dolayı aylık bağlanmış olanlar isteğe bağlı iştirakçi olamazlar. Bunlardan diğer sosyal güvenlik kurumlarına tâbi olarak çalışmaya başlayıp bu görevleri sona erenler de altı ay içinde yazılı olarak isteğe bağlı iştirakçi olmak üzere başvuruda bulunabilirler, denilmek suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa ve diğer personel kanunları ile kendi kuruluş kanunlarına göre Emekli Sandığı iştirakçisi olarak en az 10 yıl çalıştıktan sonra görevinden ayrılanlara isteğe bağlı Emekli Sandığı iştirakçisi olabilme imkanı sağlanmıştır.

3- İSTEĞE BAĞLI İŞTİRAKÇİLİK İÇİN GEREKLİ HİZMET ve BAŞVURU SÜRESİ

Sözünü ettiğimiz 5234 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden sonra görevlerinden ayrılanların görevlerinden ayrıldıkları tarihten itibaren altı ay içinde, herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna zorunlu olarak prim ödemeleri gereken görevlerde çalışmamaları ve Emekli Sandığına müracaat etmeleri halinde Emekli Sandığı ile taleplerini takip eden aybaşından itibaren isteğe bağlı iştirakçi olarak ilgilendirilmektedirler.

Ayrıca 5234 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte diğer sosyal güvenlik kuruluşlarına tabi çalışanların diğer sosyal güvenlik kuruluşlarıyla ilgilerinin kesildiği tarihten itibaren altı ay içinde Emekli Sandığına müracaat etmeleri halinde aynı şekilde Emekli Sandığı ile isteğe bağlı iştirakçi olarak ilgilendirilmektedirler.

Kanun metninde 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbi olarak en az on yıl çalıştıktan sonra ifadesi çok açık olarak yer aldığından fiili hizmet süresi zammı, itibari hizmet süresi zammı, askerlik borçlanması, ücretsiz izinli geçen süreler, diğer hizmet borçlanmaları ve benzeri süreler 10 yılın hesabında dikkate alınmamaktadır.

4- İSTEĞE BAĞLI İŞTİRAKÇİ OLAMAYACAKLAR

Emekli Sandığına tabi çalışması olanlardan görevinden ayrılan her memur isteğe bağlı iştirakçi olarak Emekli Sandığına emeklilik keseneklerini ödemeye devam edememektedirler. Memurlardan;

- Devlet memurluğundan çıkarılmış olanlar,
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48. maddesinin (A) 5 bendi uyarınca taksirli suçlar ve aşağıda sayılan suçlar dışında tecil edilmiş hükümler hariç olmak üzere, ağır hapis veya 6 aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmaları nedeniyle Devlet Memurluğuna alınma şartlarını kaybetmiş olanlar,

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 96. maddesi uyarınca olağanüstü hal, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde veya genel hayata müessir afetlere uğrayan yerlerdeki Devlet memurlarından, yerine atanacaklar gelip işe başlamadan görevlerini bırakanlar,
 - Emekli Sandığı haricindeki diğer sosyal güvenlik kurumları ile zorunlu olarak ilgilendirilmelerini gerektirir görevlerde çalışmakta olanlar,
 - Emekli Sandığından veya diğer sosyal güvenlik kurumlarından kendi çalışmalarından dolayı emekli aylığı alanlar,
- Emekli Sandığı isteğe bağlı iştirakçisi olarak ilgilendirilmemektedirler.

5- İSTEĞE BAĞLI İŞTİRAKÇİLERİN SAĞLIK YARDIMI

Genel sağlık sigortası uygulamasının yürürlüğe girdiği 01.10.2008 tarihine kadar isteğe bağlı iştirakçiler sadece emeklilik keseneği ve kurum karşılığı tutarlarını yatırarak bu sürelerini emeklilikte saydırmakla birlikte yine bu sürelerde sağlık yardımından yararlanamamaktaydılar. Ancak 5510 sayılı Kanunla genel sağlık sigortasının zorunlu olması nedeniyle kamu kurumlarınca Emekli Sandığına tabi memurları adına emeklilik keseneğine esas aylık tutarı esas alınarak Sosyal Güvenlik Kurumuna yatırılan yüzde 12 genel sağlık sigortası primi isteğe bağlı iştirakçilerden de emeklilik kesenekleri ile birlikte istenmeye başlamıştır. Bu kapsamda da isteğe bağlı iştirakçiler bu sürelerinde genel sağlık sigortası primlerini ödeyerek sağlık yardımından yararlanmaya başlamış oldular.

6- İSTEĞE BAĞLI İŞTİRAKÇİLERİN ÖDEYECEKLERİ EMEKLİ KESENEĞİ ve KURUM KARŞILIĞI TUTARININ HESABI

Emekli Sandığına isteğe bağlı iştirakçi olmak için başvuranlardan gerekli şartları taşıdıkları anlaşılanlar talep tarihlerini takip eden aybaşından itibaren Emekli Sandığı ile isteğe bağlı iştirakçi olarak ilgilendirilmektedirler. Bu şekilde ilgilendirilen iştirakçilerin Emekli Sandığına yatırımları gereken emeklilik keseneği ve kurum karşılıkları, Emekli Sandığına tabi görevlerinden ayrıldıkları tarihteki emeklilik keseneğine esas aylık, derece, kademe ve varsa ek göstergeleri ile emeklilik keseneğine esas diğer unsurlar da dikkate alınmak suretiyle hesaplanmaktadır.

Kazanılmış hak aylıkları bu sürede ilerlemediğinden ek gösterge rakamında da bu süre içinde bir değişiklik olmamakta ancak emeklilik keseneğine esas aylık derece ve kademeleri her yılına bir kademe, her üç yılına ise bir derece verilmek suretiyle ilerletilmektedir. Ancak emekli aylığı bağlanmasına esas dereceleri eğitim durumlarına göre 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre yükselebilecekleri dereceyi geçmemektedir.

Memurların 2014 yılı için maaş zamları taban aylıkta yapılan brüt 175 lira artışla yıllık olarak belirlendiğinden 2014 yılında derece ve kademeleri ile ek göstergelerine göre görevlerinden ayrılan ve isteğe bağlı iştirakçi olarak Emekli Sandığı ile ilgilendirilen ek göstergelerine göre yatırımları gereken emeklilik keseneği ve kurum karşılığı tutarları aşağıda gösterilmiştir.

DERECE ve KADEME	EK GÖSTERGE	HİZMET YILI	YATIRILACAK EMEKLİLİK KESENEĞİ ve KARŞILIK TOPLAMI (TL)
1/1	6400	20	1.506,80
1/1	3600	20	1.228,51
1/1	3000	20	996,29
1/1	2200	20	966,81
2/1	1600	17	831,35
3/1	1100	15	806,47
5/1	-	10	755,42

Yatırılması gereken kesenek tutarlarına Genel Sağlık Sigortası primleri de dahildir.

7- İSTEĞE BAĞLI İŞTİRAKÇİLİĞİN SONA ERMESİ ve DİĞER HUSUSLAR

İsteğe bağlı iştirakçi olma şartlarını taşımadıkları sonradan anlaşılanların, toplu ya da aralıklı olarak toplam altı aydan daha fazla emeklilik keseneği ve kurum karşılıklarını süresi içinde yatırmayanların, Emekli Sandığı ile isteğe bağlı iştirakçi olarak ilgilendirildikten sonra, çalışmaları nedeni ile diğer sosyal güvenlik kuruluşları ile zorunlu olarak ilgilendirilenlerin isteğe bağlı iştirakçilikleri sona erdirilmektedir.

Ayrıca, Emekli Sandığı ile isteğe bağlı iştirakçi olarak ilgilenmek isteğinden vazgeçenlerin isteğe bağlı iştirakçiliklerine son verilmektedir. Ancak bu şekilde isteğe bağlı iştirakçiliği sona erdirilenler tekrar isteğe bağlı iştirakçi olarak Emekli Sandığı ile ilgilendirilmemektedirler.

İsteğe bağlı iştirakçiliğe ilişkin emeklilik keseneği ve kurum karşılıklarını ait olduğu ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna yatırmayanlar ile eksik yatırımların o aya ait süreleri emeklilikte geçerli hizmet olarak değerlendirilmemektedir. İsteğe bağlı iştirakçi olarak geçen süreler sadece emeklilik keseneğine esas aylığın hesabında dikkate alınmakta olup, kazanılmış hak aylığının, kıdem aylığının, süre ve miktar yönünden de emeklilik ikramiyesinin hesabında dikkate alınmamaktadır.

8- İSTEĞE BAĞLI İŞTİRAKÇİ OLMA NEDENİ

Emekli Sandığına tabi görevlerde çalışanlardan SSK ve Bağ-Kur gibi değişik sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesinde mülga 24.05.1983 tarih ve 2829 sayılı "Sosyal Güvenlik Kurumlarına Tabi Olarak Geçen Hizmetlerin Birleştirilmesi Hakkındaki Kanun" hükümleri uygulanmaya devam edilecektir. Bu düzenlemeye göre de Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurlardan farklı sosyal güvenlik statülerine göre çalışması bulunanlara birleştirilmiş hizmet süreleri toplamı üzerinden son yedi yıllık emeklilik için geçerli fiili hizmet süresi içinde fiili hizmet süresi fazla olan kurumca, hizmet sürelerinin eşit olması halinde ise eşit hizmet sürelerinin geçtiği son kurumca kendi mevzuatına göre emekli aylığı bağlanmaktadır.

Bu kapsamda da memuriyetten ayrılanların sonra SSK veya Bağ-Kur'a tabi sigortalı olarak çalışmaları halinde 3,5 yılı geçirirlerse Emekli Sandığından emeklilik hakları kaybolmakta ve özellikle emekli aylıkları arasında uçurum ortaya çıkmaktadır. Bu nedenlerle de emeklilik için gerekli hizmet süresini

tamamlamadan veya hizmeti tamamlamış olmakla birlikte emeklilik için gerekli yaşı beklemek için istifa eden memurların Emekli Sandığından emekli olma şanslarının devam ettirilmesi için bir imkan olarak isteğe bağlı iştirakçilik hakkı verilmiştir.

9- SONUÇ

Memuriyetten ayrıldıktan sonra Emekli Sandığı emeklisi olmak isteyenler için isteğe bağlı iştirakçilik imkanı en uygun yöntemdir. Burada dikkat edilmesi gereken hususlar ise öncelikle istifaen memuriyetten ayrılmış olması, fiilen memur olarak çalışılan sürenin on yıl veya daha fazla olması gerekmektedir. Bu şartları taşıyanlar isteğe bağlı iştirakçi olabilmektedir.

İsteğe bağlı iştirakçilik ile ilgili son olarak en önemli husus ise görevden ayrıldıktan sonra altı ay içinde yazılı olarak Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurularak ilgi devamının sağlanmasıdır. Kişi görevden ayrıldıktan sonra altı ay içinde başka statülerde çalışmaya başlar da tekrar bu çalışmasını sonlandırır ise tekrar altı aylık süreyi gözetmelidir. SSK (4/1-a) veya Bağ-Kur (4/1-b)'lu da olsa her işten ayrılış ve yeni işe başlangıç arasında altı ay geçmeden isteğe bağlı iştirakçilik hakkının kullanılması gerekmektedir. Yoksa ilk altı aylık süre geçirildiği zaman isteğe bağlı iştirakçilik hakkı da sona erer. Fasılalı olarak isteğe bağlı iştirakçilik hakkından yararlanmalarda kesinlikle isteğe bağlı iştirakçilikten vazgeçildiğinin beyan edilmemesi "isteğe bağlı iştirakçiliğin dondurulması" talebiyle Sosyal Güvenlik Kurumuna başvurulmalıdır. Çünkü kişilerin bir defa isteğe bağlı iştirakçilikten vazgeçme hakları vardır ve bir defa vazgeçen kişi tekrar isteğe bağlı iştirakçi olamamaktadır.

KAYNAKÇA

- 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
- Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği
- www.sgk.gov.tr
- www.mevzuat.gov.tr